

Nr 50

Utlåtande i anledning av motioner om utbildning på naturvårdens område.

Till jordbruksutskottet har hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 299 av herr *Jansson, Paul*, och herr *Andersson, Birger*, samt II: 330 av herr *Blomkvist m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning angående förläggning av utbildning på naturvårdens område till Skaraborgs län,

dels de likalydande motionerna I: 859 av herr *Svanström m. fl.* och II: 974 av fru *Nilsson m. fl.* vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär åtgärder i syfte att ombilda Kolleberga skogsskola till miljövårdsinstitut.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna I: 299 och II: 330 från statens naturvårdsverk, skolöverstyrelsen och Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott samt över motionerna I: 859 och II: 974 från statens naturvårdsverk, skogsstyrelsen och skolöverstyrelsen. Se bilaga till detta utlåtande.

Utskottet. Mot bakgrunden av de alltmer skärpta kraven på miljövärdinsatser framhålls i föreliggande motioner vikten av ökad utbildning på detta område. Såväl inom den grundläggande undervisningen som i fråga om fortbildning av redan yrkesverksamma krävs enligt motionärerna åtgärder för att sprida kännedom om aktuella forskningsresultat på miljövärdensområdet. Motionärerna föreslår att en särskild utbildningsanstalt för miljö- och naturvård inrättas. I motionerna I: 299 och II: 330 förordas att utbildningen förläggs till Skaraborgs län, medan i motionerna I: 859 och II: 974 föreslås att Kolleberga skogsskola tas i anspråk för ändamålet.

Utskottet vill för sin del understryka behovet av ökad utbildning inom miljövärdensområdet på samtliga undervisningsnivåer. Av remissyttrandena över motionerna framgår att flera initiativ redan tagits i nämnda syfte. Sålunda pågår inom skolöverstyrelsen en översyn och omprövning av läroplanerna för att möjliggöra en effektiv miljövärdensfostran på skolans samtliga stadier. Vidare övervägs behovet av särskilda utbildningslinjer för miljövärdstekniker, liksom möjligheterna att inpassa en miljövärdensunder-

visning i den eftergymnasiala utbildningen. Såsom berörts i motionerna kan behov givetvis finnas att på olika platser i landet ha tillgång till utbildningslokaler som ligger intill för miljövärdutbildning lämpliga demonstrationsområden. Särskilt kan sådana lokaler behövas för centrala och regionala kurser av fortbildningskaraktär. Innan resultatet av i det föregående redovisade överväganden och utredningar rörande utbildningen på miljövärdområdet föreligger synes emellertid tillräckligt underlag inte föreligga för riksdagen att uttala sig rörande behovet och förläggningen av en särskild undervisningsanstalt på ifrågavarande ämnesområde. Utskottet anser sig således inte böra förorda någon riksdagens åtgärd i anledning av nu behandlade motioner.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. lämnar motionerna I: 299 och II: 330 utan åtgärd,
2. lämnar motionerna I: 859 och II: 974 utan åtgärd.

Stockholm den 27 november 1969

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Hedström (s), Skårman (fp), Carl Eskilsson (m), Hermansson (cp)*, Magnusson (s), fru Hultell (m), herrar Skagerlund (fp), Manne Olsson (s)*, fru Margit Lundblad (s) och herr Lokander (s);

från a n d r a kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Persson i Skänninge (s), Lundmark (s), Eskilsson i Likenäs (s), Jonasson (cp), fru Lindberg (s), herr Björk i Påarp (s), fru Sundberg (m)*, fru Sundström (s) och herr Berndtsson (fp)*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Yttranden över motionerna I:299 och II:330

Statens naturvårdsverk (16.4.1969)

Naturvårdsverket anser att frågan om en fristående utbildningsanstalt för miljö- och naturvården bör vila i avvaktan på resultaten från pågående utredningsarbete på ifrågavarande område. Naturvårdsverket anför vidare.

Statens naturvårdsverk kan understryka behovet av utökad undervisning inom naturvårdens olika grenar. De centrala myndigheterna för utbildningsväsendet har även tagit initiativ för att tillgodose detta behov. Sålunda pågår inom skolöverstyrelsen en översyn och omprövning av läroplanerna för att möjliggöra en effektiv miljövärdfostran på skolans samtliga stadier. En utredning avses även komma till stånd avseende behovet av särskilda utbildningslinjer för miljövärdstekniker. Vidare övervägs inom universitetskanslersämbetet hur en miljövärdundervisning lämpligast bör inpassas i den eftergymnasiala utbildningen.

Verket vill därutöver framhålla att det även kan ifrågasättas om det överhuvudtaget är möjligt eller ens lämpligt med en specialutbildning som täcker in hela det fält som natur- och miljövården omfattar. En sådan ambitionsnivå torde i vart fall förutsätta expertis för undervisning inom i första hand ett brett register av naturvetenskaperna och i viss mån även inom de juridiska och samhällsvetenskapliga områdena.

Skolöverstyrelsen (14.4.1969)

Skolöverstyrelsen hänvisar till sina i yttrande över motionerna I: 859 och II:974 redovisade synpunkter.

Skaraborgs läns landstings förvaltningsutskott (15.4.1969)

Förvaltningsutskottet, som förordar bifall till motionerna, anför bl. a.

Förvaltningsutskottet delar motionärernas uppfattning att åtgärder bör vidtas för att förstärka naturvårdsutbildningen. Behovet härav växer i takt med den ökade insikten om miljövårdens betydelse och de krav på aktiva insatser som följer härav, såväl på lokal och regional nivå som på centralt håll.

Inrättandet av en statens nämnd för miljöforskning under år 1968 skapar bättre förutsättningar för centrala forskningsinsatser på området.

Naturvårdslagstiftningen ställer emellertid sådana krav på resurser och beredskap hos kommuner att det är nödvändigt att dessa får möjlighet att anlita kvalificerad personal av helt annan kvantitet och kvalitet än tidigare för att kunna bemästra problemen och fullgöra de uppgifter lagstiftningen ålägger dem.

När det gäller att förstärka den praktiska naturvårdsutbildningen och i den mån det visar sig lämpligt och önskvärt samordna de olika utbildningslinjer ur vilka den personal rekryteras som i dag är engagerad i naturvårdsarbetet finner förvaltningsutskottet motionärernas förslag om en särskild utbildningsanstalt för miljö- och naturvården vara en lämplig väg att beträda. Genom att ett sådant institut med fördel kan ges en flexibel utformning där fasta utbildningslinjer, fältförsök och kursverksamhet kan kombineras på skilda sätt, synes värdefulla erfarenheter, inte minst under ett uppbyggnadsskede, kunna vinnas för naturvårdsutbildningens framtida inriktning och innehåll. Förvaltningsutskottet tillstyrker sålunda att denna fråga utreds.

Beträffande förutsättningarna att förlägga en sådan utbildning till Skaraborgs län vill utskottet starkt understryka vad motionärerna anför härom.

Yttranden över motionerna I:859 och II:974

Statens naturvårdsverk (16.4.1969)

Naturvårdsverket anser att man inte skall binda sig för den i motionerna omnämnda skogsskolan innan resultat föreligger från det utredningsarbete som pågår inom skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet i syfte att inpassa miljövården i utbildningssystemet.

Skogsstyrelsen (11.4.1969)

Skogsstyrelsen anför.

I likhet med motionärerna vill styrelsen vitsorda att informations- och utbildningsbehovet är utomordentligt stort inom miljövårdsområdet. Hos skogsvårdsorganisationen har utbildningsbehovet inom till skogsbruket hörande miljövårdsfrågor dock uppmärksammats sedan ett antal år. Den interna personalfortbildningen har inlemmat frågorna i sitt program, likaså har skett för skogsskolornas del.

Vad gäller den miljövårdsutbildning på bred front som motionärerna uppenbarligen avser med sitt förslag kan skogsstyrelsen dock inte överblicka vare sig resurs- eller organisationsfrågan för hela detta utbildningsområde. Styrelsen föreställer sig emellertid att en utförlig kartläggning bl. a. härav måste ske innan några avgöranden faller.

Kolleberga skogsskola skulle dock och i första hand kunna fylla ett ändamål som miljövårdscentral i ett inlednings- och försöksskede för skapande av vissa erfarenheter. Dess lokaler är tillgängliga redan under hösten 1969 och våren 1970. Det finns i sammanhanget vidare anledning understryka Kollebergas goda resurser ifråga om studieobjekt och demonstrationsområden för vegetations-, viltekologisk och geologisk naturvårdsutbildning med sydsvensk anknytning. Om så anses lämpligt kunde även personal från skogsskolan ställas till förfogande för undervisning inom vissa delavsnitt av ämneskomplexet.

Skolöverstyrelsen (31.3.1969)

Skolöverstyrelsen, som utgår från att utbildning på miljövårdsområdet tillskapas vid olika utbildningsanstalter, avstyrker inrättande av ett särskilt miljövårdsinstitut i Kolleberga. Överstyrelsen anför vidare.

SÖ är helt införstådd med kravet på information i miljövårdsfrågor och att för genomförandet av dessa informationer till olika grupper i samhället erfordras utbildning på olika nivåer. Sedan ett år tillbaka har SÖ därför tillsatt en arbetsgrupp: Skolöverstyrelsens utredning om skolans miljövårdsfostran (SMIL).

SÖ finner det angeläget att i första hand alla lärare ingående får sätta sig in i miljövårdsfrågorna. Det är SÖ:s avsikt att frågorna bl. a. skall behandlas på studiedagar, där alla lärare deltar. För att möjliggöra detta har SÖ bl. a. planerat en fortbildningskurs sommaren 1969 för lärare i biologi, fysik, kemi, naturkunskap och samhällskunskap samt i tekniska läroämnena vid gymnasium och fackskola samt på grundskolans högstadium. Kursen är en s. k. pilotkurs och siktar främst till att producera materiel för studiedagar. SÖ:s utredning ägnar även miljövårdsundervisningens metodik stor uppmärksamhet och avser bl. a. att ge ut speciella handledningar för denna undervisning. Miljövårdsfrågorna ägnas även uppmärksamhet i grundutbildningen av lärare.

Avsikten här är alltså att via lärare och skolan lägga en bred grund i miljövårdsfrågor hos elever på samtliga stadier. Miljövårdsfrågorna berör en rad olika ämnen.

Det totala behovet av information och upplysning för näringsliv och samhälle kräver dock utbildning på olika nivåer och denna erforderliga utbildning torde enligt SÖ:s mening inte kunna ske vid en enda skola (institut). Denna utbildning bör i stället förläggas till redan befintliga läroanstalter.

Inom flera yrkesområden där verksamheten i betydande utsträckning innefattar miljövård, torde det komma att behövas personal med dels yrkesspecifik utbildning av olika slag, dels påbyggnadsutbildning i miljövård. I den yrkesspecifika utbildningen för dessa områden kommer det förmodligen att ingå viss utbildning i miljövård. En organisatorisk samordning mellan denna och påbyggnadsutbildningen torde medföra fördelar bl. a. med hänsyn till möjligheterna att gemensamt utnyttja läromedel och lärare. Samordningen torde också skapa gynnsamma förutsättningar för en god anknytning till elevernas kunskaper från den yrkesspecifika utbildningen.

Som ovan antytts är det SÖ:s uppfattning att det kommer att fordras utbildning på olika nivåer. Det torde inte vara möjligt att utbilda en enda person att omspanna allt som fordras för miljövård eller information om densamma. En del av utbildningen kommer att ligga på det akademiska planet (universitet, skoghögskola etc.) och en annan del syns böra läggas på yrkesskolor som redan finns. Utbildning i miljövårdsteknik förekommer redan inom omskolningsverksamheten.

SÖ, som utgår från att utbildningar på miljövårdsområdet tillskapas vid olika utbildningsanstalter, avstyrker inrättande av ett särskilt miljövårdsinstitut i Kolleberga.